

مشعل فروزان صنعت نفت

افزایش تولید و صادرات نفت، در آمد نفتی را افزایش داد و پای غول‌های نفتی را به کشورمان باز کرد

□ عطیه لباف / صنعت نفت کشور با وجود تمام پیچیدگی‌های برای مایخوبی قابل فهم است. چراکه اقتصاد ایران وابسته به نفت است و هر وقت کم و کاستی در درآمدهای نفتی رخ دهد، در سرفه تک‌تک مان خودنمایی می‌کند. شاید بهترین و نزدیک‌ترین مثال برای این موضوع سال‌های ۹۱ و ۹۲ باشد. سال‌هایی که به سبب تحریم‌های غرب صادرات نفت کشور با افت قابل توجهی روبه‌رو شده بود و برنامه‌ریزی خطی و تک‌محوری دولت قبل حال این صنعت را هر روز بدتر می‌کرد. سرمایه‌گذاری‌های قطره چکانی و سوءمدیریت در صنعت نفت آن سال‌ها را همه مال‌مس کردیم اما چه شد که امروز پس از ۳ سال از آن روزهای توانیم با افتخار به مجامع بین‌المللی انرژی برویم و برای تولید و صادرات نفت خام، گاز طبیعی و دیگر محصولات نفتی کشور برنامه‌ریزی کنیم؟ شاید در یک جمله بتوان گفت غیرت صنعتگران نفتی کشور در کنار برجام بود که امروز صنعت نفتمان سر بلندتر از همیشه است. در ادامه نگاهی به جزئیات تحولات صنعت نفت کشور در دولت یازدهم می‌اندازیم.

دوربرابردن صادرات نفت خام

صادرات نفت خام ایران که در نتیجه تحریم‌های غرب روندی کاهشی در پیش گرفته بود، سال ۹۲ در سطح یک میلیون بشکه در روز ایستاد. چراکه دولت یازدهم با دیپلماسی قوی خود به دنیا ثابت کرد که هدف ایران از دستیابی به انرژی هسته‌ای، مقاصد سیاسی و نظامی نیست. شاید اگر هر دولت دیگری روی کار می‌آمد دست به تعاملات بین‌المللی برای نجات اقتصاد کشور نمی‌زد اما دولت یازدهم مذاکرات ژنورا آغاز کرد و در همان پله اول مذاکرات توانست پیشروی تحریم‌ها را متوقف کند. براساس مصوبه کنگره آمریکا و اتحادیه اروپا قرار بود هر ۶ ماه یک بار ۲۰ درصد از صادرات نفت خام ایران کاسته شود تا در سال ۲۰۱۶ میلادی به ۳۶۶ هزار بشکه نفت در برابر غذا و دارو برسد. البته این رقم در صورتی بود که تحریم‌های جدید کنگره آمریکا از سال ۲۰۱۴ اجرایی نمی‌شد. اگر این تحریم‌های جدید که آمریکا در اجرای آن مصر بود، به مرحله اجرا می‌رسید، همان سال ۲۰۱۵ صادرات نفت خام ایران صفر می‌شد. اما شروع مذاکرات هسته‌ای ایران و ۱۵۰ سدی بر سر راه رشد تحریم‌ها شد و دردی ماه سال ۱۳۹۴ با اجرای برجام (برنامه جامع اقدام مشترک) به طور کلی تحریم‌های فروش نفت خام برداشته شد. خوشبختانه نرم افزار برجام در کنار سخت افزار توان تولید نفت خام، فرصتی را فراهم کرد تا ایران بتواند صادرات نفت خام خود را در کمتر از ۶ ماه به دوربرابر برساند.

ایران در اواسط سال ۱۳۹۵ روزی ۲ میلیون و ۲۰۰ هزار بشکه در روز نفت خام صادر می‌کرد. پشتوانه این حجم از صادرات، توان تولید نفت خام ایران به میزان ۳ میلیون و ۸۵۰ هزار بشکه در روز، برجام و همین‌طور بازاریابی قوی ایران بود. آن هم در شرایطی که بازار جهانی نفت خام از این کالا اشباع بود. اما روند افزایش تولید و صادرات نفت خام متوقف نشد. با تلاش دولت برای افزایش تولید نفت خام بویژه از میادین مشترک غرب کارون و همین‌طور به دست آوردن بازاری‌های قدیمی و جدید نفت، این رقم در ماه اکتبر ۲۰۱۶ به سرحد خود رسید. یعنی تولید نزدیک به ۴ میلیون بشکه نفت خام و صادرات ۲ میلیون و ۴۴۰ هزار بشکه در روز که این رقم با احتساب میعانات گازی به ۳ میلیون بشکه در روز رسید. هیچ‌کس باور نمی‌کرد که ایران بتواند در کمتر از یک سال بعد از اجرای برجام، میزان صادرات نفت و

میعانات گازی‌اش به بالاترین سطح در تاریخ پس از انقلاب برسد. اما با برنامه‌ریزی و تلاش مستمر وزارت نفت دولت یازدهم این امر محقق شد و بزرگترین دستاورد برجام نیز تاکنون همین مورد بوده است. به هر حال برای کشوری که در سال‌های پایانی دولت گذشته شدیدترین تحریم‌های ظالمانه را تجربه کرد و سخت‌ترین روزها را پشت سر گذاشت، افزایش صادرات نفت خام موفقیت بزرگی بود. نکته دیگر آنکه، اگر بشکهای هم برای فروش می‌ماند، تنها مقصدشان چند کشور آسیایی بود که آنها هم براساس قانون تحریم‌ها باید بتدریج برای دریافت معافیت از تحریم، خرید خود را کاهش می‌دادند و اروپایی‌ها هیچ وابستگی به نفت ایران نداشتند؛ اما هم‌اکنون بیش از ۷۰۰ هزار بشکه از نفت ایران به مقصد کشورهای اروپایی صادر می‌شود. این اواخر میزان صادرات نفت خام ایران به اروپا حتی به ۹۰۰ هزار بشکه در روز طی یک ماه هم رسید که مفهوم آن وابستگی اقتصاد اروپا به ایران است. این موضوع دستاورد برجام دولت یازدهم بود. حال اگر برجام نبود آیا اکنون مشتریانی مانند توتال فرانسه، شرکت انگلیسی-هلندی شل، لوتوس لهستان، انی و ساراس ایتالیا و دیگر شرکت‌های پالایشگر قاره سبز در فهرست مشتریان اروپایی نفت خام ایران بودند؟

ایران، ستاره درخشان اوپک

افزایش تولید و صادرات نفت خام علاوه بر افزایش درآمدهای نفتی کشور یک دستاورد بسیار مهم‌تر در جیب خود داشت که می‌توان از آن به عنوان برگ برنده ایران در دیپلماسی‌های نفتی یک سال اخیر یاد کرد؛ قدرت مذاکره. آنچه در بازار جهانی نفت خام به یک کشور قدرت می‌دهد، تعداد بشکهای نفت خامی است که آن کشور تولید و صادر می‌کند. برجام به ایران این توان را داد و همان‌طور که اشاره شد ایران با تولید نزدیک به ۴ میلیون بشکه نفت خام در هر روز توانست، گفت‌مان در اوپک (سازمان کشورهای صادرکننده نفت خام) را به شکل پیروزمندان‌ای پیش ببرد. این موفقیت هم از نتایج جوی و چرای نقش برجام بود. آذرماه ۹۲ زمانی که بیژن زنگنه وزیر نفت ایران پس از هشت سال دوباره در قامت وزیر نفت و رئیس هیأت نمایندگی ایران برای شرکت در نشست سازمان کشورهای صادرکننده نفت راهی وین شد، تولید نفت ایران به کمتر از سه میلیون بشکه و صادرات نفت خام به همراه میعانات گازی